

Presentació

Carles Fontserè (1916-2007) fou un artista de dilatada trajectòria en diferents vessants: fotògraf, pintor, cartellista, escenògraf, dibuixant de còmic i escriptor. S'inicià de ben jove com a il·lustrador de cartells i, en plena Guerra Civil, en dibuixà molts per al Comissariat de Propaganda de la Generalitat. El 1939 s'exilià a França on continuà fent d'il·lustrador però diversificant la seva obra en cartells, escenografies i còmics. Entre els anys 1948-1950 viatjà a Ciutat de Mèxic, Nova York, i tornà a França, per, finalment, establir-se a Nova York. A la gran capital continuà treballant com a il·lustrador polifacètic i, a més, començà a realitzar treballs de fotoperiodisme per a diverses revistes nord-americanes i espanyoles (com és el cas d'"El Correo Catalán"). Des de mitjans de l'any 1973 i fins a la seva mort, l'any 2007, Fontserè va viure a Can Tista de Porqueres, una antiga casa de pagès reformada a la vora de l'estany de Banyoles. L'any 1994 va cedir en vitalici, juntament amb Terry Broch, la seva esposa, el seu patrimoni a la Generalitat de Catalunya.

Al llarg de l'any 2013, des de l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany, es va efectuar l'inventari total del fons de Carles Fontserè, que es trobava al taller de l'artista, a Porqueres. Aquest correspon a 30 metres lineals de documentació produïda entre els anys 1916-2008, entre la que hi ha les fotografies professionals de Carles Fontserè, fotografies familiars, pintures i dibuixos en paper, i la documentació escrita que va generar l'artista i la seva esposa referent a la gestió i administració de la carrera professional i artística de Carles Fontserè. El febrer de 2014 es traslladen totes les fotografies professionals de Carles Fontserè a l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany. Són 42.500 negatius, 6.450 positius ampliat de fotografia i 3.540 fulls de contacte, tot de fotografia en blanc i negre realitzada entre els anys 1957-1991. Corresponen a fotografies de Nova York, San Francisco, Ciutat de Mèxic, Roma, París, Londres i Catalunya, majoritàriament. I, també, fotografies de personalitats del món artístic i cultural, com Salvador Dalí, Camilo José Cela, Josep de Creeft o Rafael Alberti, entre d'altres. El maig de 2016 es trasllada part de la documentació textual, compresa entre els anys 1916-2000, i corresponent als documents de gestió i administració, de la vida diària i professional de Carles Fontserè; part de la documentació icònica, compresa entre els anys 1939-1989, corresponent a dibuixos, gravats i documentació impresa; així com l'hemeroteca que aplega les fotografies publicades de Carles Fontserè entre els anys 1957-1972.

El fons de Carles Fontserè destaca per la seva completesa, així com per la seva acurada referenciació i gestió, duta a terme ja des d'origen pel propi productor. En aquest sentit és totalment il·lustratiu del treball de Carles Fontserè com a fotoperiodista als anys seixanta, ja que conserva tota la seva producció fotogràfica.

L'any 2016 es commemora el centenari del naixement d'aquest polifacètic artista, que és més conegut pels cartells que dibuixà i dissenyà durant la Guerra Civil Espanyola però als quals no desmereixen en absolut les seves magnífiques obres com a fotoperiodista.

En aquest context presentem aquests materials educatius dirigits a diferents nivells educatius (tercer cicle de primària, secundària, batxillerat i cicle formatiu) que permetran conèixer el personatge i aprofundir en la seva producció fotogràfica, englobant temes com ara fotografia i memòria, l'edició de fotollibres, fotografia i literatura o fotoperiodisme.

Paral·lelament, es proposa una visita complementària a l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany, l'equipament que acull l'arxiu de l'artista, per tal de veure de primera mà la documentació de Carles Fontserè i conèixer la tasca que realitzen els arxius per a la conservació i difusió del patrimoni.

Aproximar-se a la producció d'un artista polièdric com Fontserè, que desenvolupa la seva tasca en diversos llenguatges, i que adopta un estil personal dins del gènere fotoperiòdic de l'època, és una gran oportunitat per entendre el procés creatiu d'un artista i que ens permet valorar la relació entre els diferents llenguatges. Al mateix temps, contextualitzar l'obra de Fontserè amb la d'altres fotògrafs, tant nord-americans com europeus, ens aproxima a un context històric ric i divers, que marca els fonaments de la fotografia contemporània.

Per a més informació de les activitats del centenari, podeu consultar el web: www.carlesfontserè.cat

Carles Fontserè (1916-2007)

Nascut a Barcelona l'any 1916, és conegut principalment per la seva faceta de cartellista, en especial per l'obra que va dissenyar durant la Guerra Civil Espanyola. Amb només vint anys pinta el primer cartell que s'enganxa pels carrers i organitza el taller col·lectiu de propaganda, que confecciona murals de guerra, gravats i dibuixos al llarg del conflicte. Fontserè formava part d'aquest exèrcit de paper que buscava tenir una influència decisiva en l'opinió pública. D'aquest període és el seu famós cartell "Libertat! F.A.I.", en què podem apreciar la capacitat d'elaborar un missatge de fàcil lectura i ràpida interpretació. Un cop finalitzat el conflicte, Fontserè haurà d'abandonar el país travessant la frontera a peu amb el comissari Miravittles i el president Companys, acompanyat de tots els consellers.

A França, la seva condició d'exiliat l'obliga a combinar les seves aspiracions artístiques amb altres feines: treballarà de venedor de gelats, de firaire i de veremador, i serà internat dos cops en camps de concentració. No obstant això, durant aquests anys exposarà dibuixos de l'èxode amb Antoni Clavé, realitzarà decorats i dibuixarà il·lustracions per a *El setmanari català*. Durant l'ocupació alemanya, juntament amb Antoni Clavé, col·laborarà com a dibuixant al setmanari d'art i literatura *La Gerbe*. Al mateix temps, editarà amb Rafael Tasis llibres de bibliòfil de tiratge limitat amb litografies originals després d'haver-se iniciat en aquesta tècnica.

L'any 1948, havent viscut nou anys a França, es traslladarà a Ciutat de Mèxic després de dissenyar uns vestits i una escenografia per a una revista musical francesa amb la col·laboració de Mario Moreno, *Cantinflas*. Presentarà el seu treball al continent americà, on executarà els decorats. L'amistat amb l'actor i l'amor per Mèxic el faran retornar uns anys més tard, moment en què realitzarà una sèrie de fotografies que presentaran canvis estètics respecte a les primeres aproximacions dels anys cinquanta.

La tercera ciutat que l'acollirà en l'exili serà Nova York, on s'instal·larà l'any 1949 i viurà fins al 1973. Fontserè continuarà amb la seva faceta de dibuixant i escenògraf, fent il·lustracions de llibres, portades i publicitat, i dibuixant còmics com Bill Elliot. Serà director artístic de Dana Perfumes International, i més tard, director artístic de *Temas*, revista mensual dirigida a públic hispà per a la qual també farà il·lustracions per a contes de Ramón Sender, Gómez de la Serna i altres. Col·laborarà, també, amb Salvador Dalí, realitzant escenografies i també en el *Happening Dalí* al Philharmonic Hall del Lincoln Center.

Però si alguna cosa destaca de la seva estada a Nova York és l'inici de la seva carrera com a fotògraf. Des del 1957 i fins al 1991 Carles Fontserè practica la fotografia com a document social, tot descobrint la geografia humana de diverses ciutats d'Amèrica i Europa. Si bé la majoria de fotografies havien de ser publicades en format fotollibre en una col·laboració amb Camilo José Cela, tal com es feia a l'època^{1*}, el projecte fracassa i Fontserè busca altres maneres de publicar les seves fotografies: col·labora amb *El Correo Catalán* de Barcelona i publica alguns articles a la revista *Temas*.

En retornar a Catalunya l'any 1973, l'obra fotogràfica de Fontserè és exposada en diverses ocasions: la Fundació Joan Miró exposa fotografies i textos originals a "L'aventura humana", exposició de l'escultor Josep de Creff; l'Institut d'Estudis Nord-Americans exposa "Nova York vista i viscuda", que itinera per Catalunya a càrrec del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya; la Caixa de Pensions organitza "Roma, París, Londres, 1960", que itinera a diverses localitats de Catalunya; i s'exposa "Nova York 1926-1990, un relat gràfic de Carles Fontserè" a diferents museus de Catalunya, entre altres mostres.

La celebració del centenari del seu naixement i la revisió de la seva producció ens permet situar Carles Fontserè en l'escena fotogràfica catalana i espanyola, tot posant en valor la seva figura i el seu llegat artístic i fotogràfic.

1 L'any 1962, l'editorial Lumen, sota la direcció d'Esther Tusquets, proposa una col·lecció de llibres anomenada "Palabra e Imagen" que es basava en la col·laboració d'un escriptor i un fotògraf. Camilo José Cela va participar en aquesta iniciativa, posant text a les imatges del barri del Raval de Barcelona de Joan Colom. El llibre, que es deia *Izas, rabizas y colipoterras*, es va publicar l'any 1964, i es va convertir en el primer èxit editorial de Lumen.